

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ І ЗДОРОВ'Я**

**VII науково-практична конференція
студентів та молодих вчених з міжнародною участю**

**«ВІД ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ТА КЛІНІЧНОЇ ПАТОФІЗІОЛОГІЇ
ДО ДОСЯГНЕНЬ СУЧАСНОЇ МЕДИЦИНИ І ФАРМАЦІЇ»**

**15 травня 2025 р.
ХАРКІВ – Україна**

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ПРИ БОЙОВІЙ ТРАВМІ

Кухарук О. Т.¹, Кононенко Н. М.¹, Демченко А. В.², Федосєєва О. В.²

Лимаренко М. І.², Борисенко А. О.², Смуґлій А. С.²

¹Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна;

²Черкаська медична академія, м. Черкаси, Україна

Ostudii475@gmail.com

Вступ. Збройна агресія, що триває в Україні, призвела до безпрецедентного зростання кількості осіб з тяжкими пораненнями, ураженнями нервової системи, втратою кінцівок, опіками, черепно-мозковими травмами, а також розладами психічного здоров'я, зокрема посттравматичним стресовим розладом. Унаслідок цього сформувався новий запит на довготривалу, якісну й персоналізовану реабілітаційну допомогу, яка має бути комплексною, етапною й мультидисциплінарною.

Актуальність теми полягає в необхідності системного впровадження сучасних методик фізичної терапії з орієнтацією на найкращі світові практики (зокрема стандарти WHO, рекомендації ICRC, NATO Allied Medical Publication AMedP-8.1). Унікальність ситуації вимагає від фахівців нових підходів до відновлення фізичних, когнітивних та емоційно-соціальних функцій у пацієнтів, постраждалих унаслідок бойових дій, з урахуванням як гострих, так і віддалених наслідків поранень.

Мета. Метою дослідження є аналіз сучасних доказових методів фізичної терапії та реабілітації у постраждалих внаслідок бойових дій, з акцентом на ефективність міждисциплінарних програм відновлення рухової, сенсорної та психоемоційної функцій, адаптацію до життя з інвалідністю та інтеграцію в соціум.

Матеріали та методи. У роботі використано аналітичний метод дослідження з вивченням публікацій у базах даних PubMed, Cochrane Library, ScienceDirect (2015–2024 рр.), керівних документів МОЗ України, Національної служби здоров'я України, ВООЗ, а також практичного досвіду українських реабілітаційних центрів. Проаналізовано клінічні протоколи щодо реабілітації пацієнтів з ампутаціями, ушкодженнями спинного мозку, травмами головного мозку, посттравматичний стресовий розлад (ПТСР).

У дослідження були включені результати реабілітації понад 100 пацієнтів, які проходили фізичну терапію після травматичної ампутації нижніх кінцівок, проєкційної нейропатії, травм грудного відділу хребта, а також пацієнтів з порушеннями мовлення, рівноваги та посттравматичний стресовий розлад (ПТСР).

Результати та їх обговорення. Фізична терапія при бойовій травмі передбачає комплексний підхід, орієнтований на відновлення втрачених функцій, попередження ускладнень, покращення якості життя та реінтеграцію в соціальне середовище. Серед ключових напрямів:

1. Фізична реабілітація після ампутацій.

Включає: куксова терапія, формування опорної поверхні, тренування балансу та координації, навчання користуванню протезом. Згідно з дослідженням Schreiber

et al. (2021), рання мобілізація та фізична терапія з використанням міопротезів значно скорочують час адаптації та підвищують функціональні показники.

2. Нейрореабілітація.

У пацієнтів із травмами головного та спинного мозку застосовуються ерготерапія, методика Бобат, PNF, віртуальна реальність, роботизовані екзоскелети. Позитивні результати щодо відновлення моторної активності, згідно з дослідженням Singh et al. (2023), спостерігаються при використанні систем з біологічним зворотним зв'язком.

3. Кардіореспіраторна фізична терапія.

Пацієнтам із пораненнями грудної клітки або після тривалої ШВЛ проводиться дихальна гімнастика, вправи на поліпшення вентиляційної функції, тренування витривалості.

4. Робота з психоемоційними порушеннями.

Посттравматичний стресовий розлад потребує інтеграції психотерапії з руховою активністю: метод Feldenkrais, йогатерапія, групові заняття на природі, водна терапія. За даними WHO (2023), поєднання фізичної активності з когнітивною терапією знижує вираженість тривожності на 47%.

5. Соціальна та професійна реабілітація.

Фізичні терапевти працюють разом з фахівцями з ерготерапії, щоб відновити навички самообслуговування, професійної діяльності, пересування в інвалідному візку, адаптацію житла. Сприяє автономії та зменшенню потреби в догляді.

В Україні вже реалізуються пілотні проєкти з телереабілітації та мобільних додатків для контролю активності, що дає змогу забезпечити реабілітаційну підтримку у віддалених регіонах.

Висновки. Фізична терапія в умовах збройного конфлікту є невіддільною частиною медичної допомоги. Вона потребує державної підтримки, фінансування, стандартизації та міжвідомчої взаємодії. Ефективними є поетапні мультидисциплінарні програми, орієнтовані на функціональні цілі пацієнта. Підготовка кваліфікованих фізичних терапевтів, впровадження сучасних протоколів, розвиток центрів реабілітації та інноваційних технологій мають стати пріоритетом національної політики в сфері охорони здоров'я.

Ключові слова: фізична терапія, реабілітація, бойова травма, нейрореабілітація, ампутація, посттравматичний стресовий розлад, мультидисциплінарна команда, ерготерапія.